

GRAĐANSKI

Život vs strah

Piše: Daliborka Uljarević

U Talmudu piše “Nije vam možda suđeno da uspijete, ali morate pokušati”. U našom tradiciji je mnogo slikovitija i možda razumljivija poslovice “Boj se ovna, boj se govna, a kad ćeš živjeti?”

Što nas to opredjeljuje da poslije prve rečenice prestanemo čitati neki tekst ili nastavimo, osim (ne)simpatija prema autoru? Najčešće mrak odnosno svijetlo. Bojimo se mraka iako smo odrasli ljudi. Neki se strahovi nikad ne savladaju. Skriveni i potisnuti u nama, ti strahovi rastu i dalje nas sputavaju. Stručnjaci ih zovu fobijama, psihotičnim lomovima ili stanjima, a u osnovi se radi o našem odbijanju da se okrenemo ka sebi, da zaronimo u dubine svoje duše, u prošlost, da vrtimo stare filmove i u njima tražimo i nalazimo uzroke današnjih nesigurnosti i tenzija.

No, to tumaranje po mraku ne mora biti strašno. Ako ga shvatimo kao put samospoznaje, može biti ljekovito i prosvjetljujuće na kraju.

Razni su strahovi dijagnosticirani. Od mraka, od boli, od zavisnosti od drugih, od ludila, od zaljublivanja ili voljenja, od hodanja, od sopstvenog glasa, od posla, od vremena, od razmišljanja, od snova, od smijeha, od donošenja odluka, od novih ideja ili stvari, od samoće, od promjena, od sjećanja, od homoseksualnosti, od samoga sebe... Naučnici su, u različitim obimima, analizirali oko 200 vrsta, iako je procjena da ih ima i do 500, jer kontekst i objekt straha su najčešće iracionalni i neiscrpni.

Neki strahovi su vidljivi kako na ravni ličnog, tako i političkog u Crnoj Gori, a to ih čini ozbiljnim opterećenjem za proces demokratizacije.

Strah od homoseksualnosti

Priča o položaju LGBT populacije se pozicionirala na našoj društvenoj sceni, čime se počinje urušavati i posljednja tvrđava jednog prevaziđenog i pozerskog konzervativizma. Donosioci odluka su izoštrili uho i grlo za politički korektan izraz, ma koliko im bio suštinski stran. Uprkos tome, progovori iz njih po neki spontani impuls koji razotkriva jaz između proklamovanih politika, čak i kad nastaju pod evropskim štapom, i unutrašnjeg, nesavladivog straha. To je linija na kojoj se najštetnije koalicije prave, jer ne treba tražiti vrijednosnu nit između **Ferhata Dinoše**, ministra za ljudska i manjinska prava, **Husnije Šabovića**, poslanika DPS-a i **Ervinu Spahića**, poslanika SDP-a. Ovi su politički dužnosnici i sami pripadnici određenih manjina, trebali bi biti dodatno senzibilisani i za manjine kojima ne pripadaju, ali izgleda da se njihova tolerancija završava u okvirima sopstvenih interesa. A čega se to boje crnogorski homofobi? Sebe ili nekog drugog? Ko su ti političari koji manipulacijama hrane mržnju prema ljudima drugačije seksualne orijentacije? Da li im je mjesto u navodno proevropskoj Vladi i Skupštini? Po čemu se oni razlikuju od onih koji su spremni na tekstove o LGBT pravima pisati najogavnije komentare i čojski pod šiframa pozivati na nasilje?

Strah od sjećanja

Ima i strahova koji se pokušavaju liječiti potiskivanjem. Tako je suočavanje sa prošlošću u Crnoj Gori bilo dugo i sistemski ignorisano. Ipak se otvorila i ta Pandorina kutija razotkrivajući svu nesposobnost i slabost institucija koju vode preplašeni ljudi, nemoćni da obezbijede pravdu za žrtve i kaznu za zločince. Suđenja idu sporo, presude su upitne, više se brine o optuženima nego o žrtvama koje prolaze kroz novu viktimizaciju. Zato nam se i događa da se jednom **Ibrahimu Čikiću**, čovjeku koji je preživio najmonstruoznije torture, koje lome ljudsko tijelo, duh i razum, sudi jer je bio nadljudski snažan da to

izdrži i nečuveno hrabar da o tome progovori. Jasno je da politički pragmatizam i strah onih koji i dalje imaju uticaj u procesima odlučivanja nema granica. Ali, to nije i ne može biti opravdanje da završimo u društvenom mazohizmu koja će ovakve tragedije pokušati zaključati u istoriji koja se ne uči, a samu žrtvu dodatno mučiti. Ne smijemo zaboraviti da ovakvi zločini ne zastarijevaju i da neće prestati da nas pritiskaju ako se pravimo da se nijesu desili. Farsičnost postupka protiv njega je dijagnoza uzaludnosti pokušaja izgradnje evropski umivenog društva na potiranju zločina. Put ka Evropi je onaj kojim budemo išli sa Ibrahimom i njegovim uvjerenjem da pravda postoji.

Strah od promjena

I, onaj iskonski strah u Crnoj Gori koji živi pod opravdanjem da može biti samo gore, a pomisao da sutra donosi drugačije pretvara ovaj svijet u uznemiravajuće i opasno mjesto koje pokreće nervozu u želucu. On je jedan od najsnažnijih stubova ove vlasti, opravdanja njenih gaženja građana koji se osjećaju sve bespomoćnije. On je i neodrživi razlog vašeg ličnog odustajanja i prije nego što ste napravili korak naprijed.

...

Najveći strahovi su strah od samog sebe i strah od straha. Prvi pothranjuje drugi. I tako u krug. U Talmudu piše "Nije vam možda suđeno da uspijete, ali morate pokušati". U našom tradiciji je mnogo slikovitija i možda razumljivija poslovice "Boj se ovna, boj se govna, a kad ćeš živjeti?"

Autorka je izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO).